

Pilinszky János verseit fordítani nem könnyű, ennek megfelelően minden fordítói próbálkozás (törekvés) dicséretes és elismerést érdemel, legyen az német, cseh, lengyel vagy angol. A legutóbbi idegen nyelvű Pilinszky-kötet,

50 Gyukics Gábor

PILINSZKY FORRÁS

János Pilinszky: *Passio*

(Translated by Clive Wilmer
and George Gömöri)

a szerző *Harmadnapon* című kötetéből felépülő *Passio* tizennégy angol nyelvű versét összeszokott páros jegyzi. Clive Wilmer és George Gömöri – azaz Gömöri György –, akik közös munkájukkal már korábban is hozzájárultak a magyar költészet legjavának angliai terjesztésé-

hez, amint azt egy remek Radnóti Miklós-kötet (*Forced March*, 2004) és két kötetnyi Petri György-fordításuk (*Eternal Monday*, 2000, *Night Song of the Personal Shadow*, 1991) bizonyítja.

Wilmer és Gömöri a legendás angol költő és fordító, Ted Hughes után értelmezi újra Pilinszky költészetét angol nyelven. A gond az, hogy a *Passio* tizennégy verse nem feltétlenül elegendő ahhoz, hogy igazán fel lehessen mérni, milyen is a Pilinszkyhez méltó angol változat. A két fordítónak nehéz dolga van, mivel Hughes fordításai ismertették meg Pilinszkyt az angliai olvasókkal, és nem könnyű egy legenda ellenében bebizonyítani, hogy az új változat közelebb áll Pilinszky eredetei szándékaihoz, gondolataihoz, képe-
ihez, magához Pilinszkyhez.

Ted Hughes Csokits János nyersfordításait vette alapul, aki – tele jó szándékkal – olyan közel kívánt maradni az eredeti Pilinszkyhez, amennyire az lehetséges. Ezt a vonalat követte Ted Hughes is, felvette a Csokits által megkezdett fonalat, és úgynevezett olvasható angol változatra írta át a verseket. Hughes Pilinszky-változataiban arra törekedett, hogy a vers eredeti gondolata megjelenjen fordításában, ami legtöbb esetben az eredeti formai sajátosságok elvetésével járt együtt. Hughes meg akarta tartani az úgymond szó szerinti fordítás érdességét. Többek közt épp ezt emeli ki Ted Hughes fordítói módszeréről írt tanulmányában Tara Bergin, miközben hozzáteszi, hogy sajnálatos módon ennek köszönhető az, hogy nem jelent meg Pilinszky-kötet Amerikában, mivel az ottani kiadók szerint ez a fajta ún. túlságosan a szó szerintiséghez ragaszkodó fordítási módszer gúzsba kötötte Pilinszky költészetét.

Ezzel szemben Clive Wilmer és Gömöri György nemcsak az eredeti gondolatiságot, hanem a formát, ritmust és a rímeket is fontosnak tartotta megőrizni, és igyekezett az eredeti Pilinszky-verset ezeknek a kitételeknek megfelelően angol nyelvre ültetni.

A két változat között a *Francia fogoly* című versnél a legfeltűnőbb a különbség. A Wilmer–Gömöri-fordítás gördülékény, dallamos és ritmusos és (a Hughes-fordításhoz hasonlóan) a vers gondolatiságát is kiemeli: nem vész el Pilinszky sajátos valósága és látásmódja sem, miközben szinte óra-
51 ütésnyi pontossággal követhető párhuzamosan a magyar eredeti és annak angol megfelelője. A Hughes-változat meg-megáll, szünetet tart, talán azért, hogy kiemelje a gondolatiságot. A fordító, dacára felkészültségének, mintha ösztönből fordított volna. A Wilmer–Gömöri párost emellett állhatatos tudatosság jellemzi, az ő fordításuk folyamatos mozgással biztosítja a gondolati és az érzéki aspektus megnyilvánulását. Pilinszky rendkívül gazdag és egyedi képi világával és gondolatiságával valódi katarzist képes nyújtani az erre fogékony olvasónak. Hasonló hatást elérni idegen nyelven keveseknek sikerülhet, de az az érzésem, hogy a Ted Hughes - János Csokits és a Clive Wilmer - Gömöri György fordítópárosok, bár különböző megközelítéssel és megoldásokkal, időnként képesek voltak megjeleníteni és mintegy kiteljesíteni a Pilinszkyre jellemző áhítatos, de nem ájtatos, és ugyanakkor könyörtelen életérzést és életszemléletet. Nem véletlen, hogy a *Passio* versei közül három fordítást a szerkesztők beválasztottak az *I Lived on This Earth, Hungarian Poets on the Holocaust* című antológiába is.

A *Passiót* olvasva egyértelműen elmondható, hogy ismét egy igen színvonalas Pilinszky-fordítás jelent meg angolul, ami remélhetőleg a kortárs magyar költészet felé irányítja az angol nyelvű irodalmárok, műfordítók, kritikusok és kiadók és természetesen az olvasók figyelmét. Ez a mai nehéz helyzetben, amikor egyre nehezebb a magyar kultúra értékeinek külföldi bemutatása, s amikor a kulturális közvetítés egyre komolyabb forráshiánnyal küzd, különösen fontos esemény. (*Worple Press, Tonbridge 2011*)

